

ТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ

1931

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE
CENTAR ZA INFORMACIONU I
DOKUMENTACIONU DELATNOST

Inv. br.

SIGN.

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ

ЗАКОН

О УРЕЂЕЊУ АГРАРНИХ ОДНОСА У РАНИЈИМ ПОКРАЈИНАМА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

(Овај Закон обнародован је у „Службеним новинама”
бр. 285—XCIII, од 5 децембра 1931 год.)

БЕОГРАД
ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
1931

37 466

МИ
АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи Народној
КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На предлог Нашег Министра пољопривреде,
а по саслушању Претседника Нашег Министарског
савета, прописујемо и проглашујемо

ЗАКОН

О УРЕЂЕЊУ АГРАРНИХ ОДНОСА У РАНИЈИМ
ПОКРАЈИНАМА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

Опште одредбе

§ 1.

Овим законом имају се расправити сви аграр-
ни односи и спорови у крајевима који су после
1912 године присаједињени ранијој територији
Краљевине Србије и Црне Горе, као и у крајевима
Црне Горе где аграрни односи до данас нису
уређени, и то:

1) сви аграрни односи које расправља овај
закон, а који су засновани на непокретностима
имаоца господарских права — господара (§ 2), у
колико постојање тих односа буде доказано по
прописима овога закона;

2) сви спорови, који се при расправи ових односа покрену о праву из тач. 1 овог §-а; и

3) сви спорови о плаћању ренте и накнаде господарима за земљишта, која пређу у сопственост обрађивача по одредбама овог закона.

§ 2.

Овај закон предвиђа и регулише ове аграрне односе:

1) *Чивчијски однос*, заснован између господара и чивчије у времену од најмање 10 година у назад, рачунајући од 1 октобра 1912 године, по коме је чивчија, који није имао сопствене земље, добио од господара кућу за стално становање или потребна сретства за њено подизање и на неодређено време онолику површину земље, коју је могао са својом породицом обрађивати под условом да са земље, на којој је са породицом стално насељен, даје господару уобичајени део годишњег прихода.

Заснован однос од најмање 10 година до 1 октобра 1912 године имао је непрекидно трајати на поседу једног истог господара или његовог правног наследника.

2) *Наполичарски однос* заснован уговором између господара и наполичара пре 27 фебруара 1919 године као дана ступања на снагу претходних одредаба за припрему аграрне реформе, па траје и данас, по коме је наполичар узео од господара извесну површину земље у обраду дајући му са ње уговорену половину годишњег прихода.

Овај однос обухвата и лица са својством из претходне тачке овога §-а, која нису непрекидно за десет година у назад до 1 октобра 1912 обрађивала земљу под господарским правом, а на њој су се затекла 1 октобра 1912 године, као и оне обрађиваче земљишта, који су под условима из

претходног става давали господару мање од половине годишњег прихода.

3) *Закупни (ћесимцијски) однос*, који је у погледу заснивања и трајања истоветан са наполичарским односом, а по коме господар издаје земљу у закуп (ћесим) под условом, да му закупца према уговору даје уговорену годишњу закупнину у производима или новцу.

4) *Арендаторски однос*, на манастирским имањима, који има сличности са закупним односом, али се од овога разликује и по циљу ради кога је заснован и по начину свога постанка, а заснован је између манастира с једне и појединих лица с друге стране на тај начин, што су манастири појединцима давали земљу у аренду под условом, да ови њима дају од свих врста производа са обрађиваних имања: 1/4, 1/3 или 1/2 годишњег прихода или друкчије ако је уговорено.

5) *Момачки однос*, по коме момци, који су уз напред погођену годишњу награду обрађивали господареу земљу пре 27 фебруара 1919 год. и као такви се на њој затекли, па њу и данас држе и раде као и остали обрађивачи предвиђени у овом §-у, а у несметаном држању земље сам их је господар оставио било за то, што није преко власти земљу тражио или за то, што се пријавио властима за привремену ренту.

Разрешење аграрних односа

§ 3.

Сви аграрни односи предвиђени у § 2 овога закона укидају се.

§ 4.

Чивчије из § 2 тач. 1 овога закона, који се и данас налазе на територији Краљевине Југо-

славије као њени држављани, а пред надлежним судом докажу да испуњавају услове предвиђене овим законом, прогласиће се сопственицима земљишта, држаног непрекидно по чивчијском праву и основу, но с тим, да укупна површина чивчијског земљишта не може бити већа на једну породицу од 5 хектара.

Накнаду господирима за земљишта уступљена чивчијама у својину по овом §-у платиће држава по прописима овога закона, а чивчије ту накнаду неће плаћати држави.

§ 5.

Ако чивчија држи више од 5 хектара, онда у земљиште, које се оставља у својину чивчији по § 4 овога закона, има ући окућница са кућом за становање и осталим зградама и до куће најближа зиратна земља. У место ове земље може надлежни суд по овом закону на тражење чивчије одредити од земљишта које држи и друго земљиште у истој површини, ако нађе да је чивчин захтев оправдан.

§ 6.

Ако земља остављена чивчији у својину по §-у 4 није довољна за његово издржавање, а он поред ње држи још земље под господарским правом, може му на његово тражење надлежни суд, предвиђен овим законом, према бонитету земље и породичном стању оставити од исте још 5—15 хектара, а и више, ако му је породица или задруга велика, под условом, да тај остављени вишак земље за њега откупи држава, с тим, да је чивчија дужан држави платити откупну цену по прописима овога закона.

§ 7.

Оно земљиште, које држе обрађивачи из § 2 овог закона, а за које се утврди да припада држави доделиће се обрађивачима по прописима §§ 4, 6, 8 и 9 овог закона.

§ 8.

Лица која испуњавају услове из тач. 2 и 3 § 2 овога закона, задржаће онолику површину држаног земљишта под господарским правом, коју им надлежни аграрни судови према признавом обрађивачком праву и основу одреде, али такво земљиште не може бити веће на једну породицу од 5 хектара.

Накнаду господарима за земљишта, која се оставе лицима по претходном ставу, платиће држава, с тим, да су таква лица дужна ту накнаду платити држави по прописима овога закона.

§ 9.

За обрађиваче, који преко остављене земље по претходном §-у држе још земљишта под господарским правом, а њихове су породице или задруге велике, па им остављена земља није довољна за издржавање, а немају друге сопствене земље, важи одредба § 6 овога закона.

§ 10.

Арендаторски односи на манастирским имањима расправиће се по пропису § 8 овога закона са ограничењем, да се манастирима, као старим верским и националним установама и историјско-културним споменицима, може од земљишта, које је под арендаторским односом, оставити потребан минимум до 50 хектара земље за њихово одржавање.

Ако би се за земљиште преко минимума остављеног манастиру пријавило више арендатора него што има слободног земљишта, право првенства имаће они, за које се утврди да су имали великих заслуга за чување манастира, а после њих они који су провели дуже време на манастирској земљи у својству арендатора. Остали, ако имају услова, користеће се прописима закона о насељавању.

§ 11.

Ради арондирања и груписања манастирског земљишта, које се према претходном §-у остави манастиру, може се у сврху успешног газдовања провести делимична комасација земљишта на укупној површини, која се налази под арендаторским односом означеним у § 2 тач. 5 овог закона.

За манастирска земљишта, која су била под аграрним односима предвиђеним у тач. 1 § 2 овога закона важе прописи овога закона као и за оваква земљишта осталих господара.

§ 12.

Овај закон у колико се тиче манастира односи се само на манастирско зиратно земљиште ван реона вароши и варошица.

Остало манастирско имање не потпада под одредбе овога закона.

§ 13.

Ранији момци са својством из тач. 5 § 2 овога закона имају право да се користе одредбом § 8 овога закона.

Овим се законским прописом могу користити само она лица, која земљу лично обрађују и којима је земљиште, које држе, потребно ради издр-

жавања њиховог и њихове породице и то највише до површине од 5 хектара.

§ 14.

Промене, које су за време или после рата настале у држању земљишта предвиђеног у § 2 овог закона, не могу бити на штету обрађивача, који затраже какво право по овоме закону, осим ако је обрађивач такво земљиште добровољно напустио.

Право попаше и дрварења, којим су се обрађивачи користили пре ступања на снагу овога закона, неће се по овом закону расправљати.

§ 15.

Сва земљишта под аграрним односима, која претекну после извршеног откупа по §§ 4, 6, 8, 9, 10 и 13 овога закона држава ће исплатити бив. господарима по прописима овога закона а употребиће их по одредбама закона о насељавању јужних крајева од 11 јуна 1931 године.

Лица која приме ова земљишта биће дужна исплатити их држави по прописима овог закона.

Накнада за земљиште и рента

§ 16.

Право на накнаду за земљиште и право на ренту признаће се оним бив. господарима, који своје господарско право и право на ренту докажу код надлежног суда по овом закону.

За куће и зграде, које се налазе на земљишту на коме су засновани односи из § 2 овога закона неће се бив. господару признати друга накнада сем оне, која му се одреди за земљеште по овом закону.

§ 17.

Држава даје накнаду и неисплаћену ренту бив. господарима за имања која по § 4 овога закона прелазе у сопственост бив. чивчија као и за земљишта која држава откупљује по §§ 6, 8, 9, 10, 13 и 15 овога закона.

§ 18.

Бив. господарима не припада по овом закону ни накнада ни рента: за земљишта, које су једном отуђили без обзира на време и начин отуђења; за земљишта на која су већ добили накнаду у земљи или се одрекли права накнаде; и за земљишта, која су им као лична особина (параспур) остављена на слободно уживање.

§ 19.

Не могу се користити повластицама из §§ 4, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 15 и 17 овога закона лица:

а) која су осуђивана за дела учињена противу државе и њених интереса;

б) која су се одметнула од власти и налазе се у бекству из кога чине или могу чинити кажњива дела; и

в) која земљу под аграрним односом не обрађују лично или која су на другој страни осигурала опстанак.

§ 20.

Накнада бив. господарима за земљишта одређује се на овај начин: за имања, која по § 4 и 6 овога закона прелазе у сопственост чивчија (§ 2 тач. 1), катастрални чист приход земљишта по једном хектару множи се са 2, а са 4 за имања која држава откупљује по §§ 8, 9, 10, 13, 76 и 82 овога закона. За катастрални чист приход земљи-

шта узима се онај, који је утврђен по једном хектару у лествицама катастралног чистог прихода за срезове Србије и Црне Горе, које су објављене 25 маја 1929 год., а утврђене од комисије за утврђивање чистог прихода од земљишта, а на основу закона о непосредним порезима од 8 фебруара 1928 год. и уредбе о делокругу и начину рада комисије за утврђивање чистог прихода од земљишта од 9 маја 1928 године.

За земљишта која су слободна од земљарине неће се плаћати ни накнада ни рента.

Начин исплате

§ 21.

Годишња рента одређује се 3% од одређене вредности по хектару бив. господарима почев од 1919 до закључно 1931 год.

Рента се има исплатити бив. господарима за све године.

Све суме, које су господари на име привремене ренте примили од државе у готовом имају се одбити од укупне суме израчунате по овом §-у.

Ако су господари више примили на име привремене ренте него што им по овом закону припада, вишак ће се одбити од досуђене накнаде за земљиште. Ако је бив. господар примио више него што му је досуђена накнада за земљиште и ренту укупно, имаће се на плаћање вишка држави осудити пресудом надлежног суда по овом закону.

§ 22.

Накнаду за земљиште, које се по овом закону уступа обрађивачима или интересентима (§ 15), као и непримљену ренту, плаћа држава бив. господарима државним обвезницама по номиналном износу.

§ 23.

Овлашћује се Министар финансија да за исплату накнада за земљиште и ренту бив. господарима изда 5% обвезнице за разрешење аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе до укупног номиналног износа од 300,000.000 динара.

§ 24.

Обвезнице носе назив „5% обвезнице за исплату накнаде и ренте по закону о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе” и гласе на доносиоца. Оне се издају на суме од 500, 2500 и 5000 динара са 5% годишњег декурзивног интереса почев од 1 јула 1932 г.

Овлашћује се Министар финансија да у случају потребе место комада једне номинале изда комаде друге номинале у истом номиналном износу.

Свака обвезница има свој купонски табак са 30 купона.

Преостаци мањи од 500 динара исплаћиваће се у готову из кредита који се има буџетом предвидети.

Обвезнице ће се амортизовати у року од 30 година почев од 5 маја 1933 године.

Амортизација вршиће се по амортизационом плану извлачењем или слободним откупом. Поред редовне амортизације могу бити и прекоредна вучења и прекоредан слободан откуп. Извлачење се врши у Министарству финансија — Одељењу државних дугова и државног кредита сваке године 5 маја почев са 1933 год. на начин и по прописима како се врши извлачење обвезница осталих државних зајмова или 1 наредног радног дана, ако 5 мај буде празнични дан. Исплата из-

вучених обвезница почиње 1 јула исте године по номиналној вредности. Интерес по извученим обвезницама престаје тећи од дана плаћања извучених обвезница.

Амортизоване обвезнице морају имати све недоспеле купоне. Иначе ће се вредност ових купона који недостају одбити при исплати обвезница.

Купони застаревају за 5 година, а амортизоване обвезнице за 30 година од рока плаћања.

§ 25.

Сва служба по овоме зајму поверава се Одељењу државних дугова и државног кредита Министарства финансија, које ће установити све потребне контролне и остале књиге, као и формуларе и установити точак за извлачење по овоме зајму.

Сви издаци, који су у вези са извршењем овога закона, као: награде (дневнице) лицима из § 44 овога закона и сви материјални издаци потребни за функционисање судова предвиђени овим законом, као и трошкови око израде обвезница, потребних књига и формулара, састав точка за извлачење и други издаци, падају на терет кредита који се имају особено буџетом предвидети.

§ 26.

Суме потребне за исплату купона и амортизованих обвезница, према амортизационом плану, уносиће се сваке године у буџет државних расхода и прихода.

Исплату купона и амортизованих обвезница вршиће: Одељење државних дугова и државног кредита Министарства финансија, пореске управе у земљи, Управа поштанске штедионице и њене

филијале, као и новчани заводи, које Министар финансија буде нарочито овластио.

Овлашћеним новчаним заводима који буду вршили ове исплате признаје се на име провизије 2‰ на износ исплаћених купона и 1‰ на износ исплаћених амортизованих обвезница.

§ 27.

Обвезнице овога зајма могу се куповати за пупилне масе, полагати у кауцију, употребити за фондове, задужбине и депозите код јавних благајница и имати све повластице које уживају остале државне обвезнице. Њих ће као такве моћи примити у залог (ломбардовати): Народна банка, Државна хипотекарна банка, Поштанска штедионица и Привилегована аграрна банка.

Ове обвезнице котираће се на свима домаћим берзама.

§ 28.

Сва преписка по овом зајму ослобођена је свих такса за све време трајања истог, а обвезнице и купони овог зајма ослобођени су свих садањих и будућих пореза и приреза како државних тако и свих осталих (бановинских, среских и општинских) као и свих такса и дажбина у Краљевини.

§ 29.

Одељење државних дугова и државног кредита Министарства финансија приступиће одмах изради обвезница, које ће се штампати на службеном и француском језику и садржавати поред амортизационог плана и све важније одредбе овога закона, које се односе на службу по овим обвезницама.

У циљу замене обвезница неупотребљивих за промет оштампаће се и потребан број резервних бланкета ових обвезница.

§ 30.

Одељење државних дугова и државног кредита Министарства финансија слаће надлежним пореским управама на захтев Министарства пољопривреде потребан број обвезница за исплату извршних пресуда према њиховом износу.

§ 31.

Обрађивачи земљишта на којима постоји господарско право, којима је пресудом досуђено земљиште уз државни откуп по §§ 6, 8, 9, 10 и 13 овога закона, дужни су откупљено земљиште отплатити држави по цени, која буде пресудом утврђена, у 30 једнаких годишњих рата са 5% годишњег интереса од којих прва пада 1 јануара 1933 године. Они обрађивачи чије пресуде постану извршне после 1 јануара 1933 године биће дужни са првом наредном отплатом исплатити и све раније годишње рате. Исто важи и за интересе који добију земљиште у смислу § 15 овог закона.

Откупљено земљиште могу ова лица у краћем року, а и од једном држави исплатити.

§ 32.

Ренту, коју држава буде исплатила бив. господарима, обрађивачи откупљеног земљишта неће бити дужни враћати држави.

§ 33.

Лица, за која је држава откупила земљиште по одредбама овога закона, дужна су отплате дуга

полагати редовно са 5% интересом сваке године надлежним пореским управама, које ће примљене суме књижити као редован приход од отплате дуга по обвезницама.

Ко задоцни са отплатом једне рате дужан је платити за протекло време отплату са 10% интереса. Ако буде и по други пут задоцнио са отплатом пореска управа наплатиће дужне суме отплата и интереса принудним (егзекутивним) путем.

ПОСТУПАК

Надлежност

§ 34.

За расправљање аграрних односа и свих спорних питања по овом закону надлежни су аграрни судови, које образује по овом закону Министар пољопривреде.

§ 35.

Аграрни судови су надлежни, да расправљају аграрне односе и да суде о господарском праву појављених имаоца таквих права, као и о њиховом праву на ренту и накнаду за земљишта, која се по овом закону уступају у сопственост лицима чије аграрне односе овај закон регулише.

Аграрни судови

§ 36.

За расправљање аграрних односа и спорова по овом закону има судова два степена:

- а) срески аграрни судови; и
- б) виши аграрни суд.

§ 37.

На територији предвиђеној у § 1 овог закона где постоје аграрни односи образоваће се по потреби аграрни судови. Они добивају назив по срезу за који су територијално надлежни.

На случај потребе може се у неком срезу образовати аграрни суд са два одељења, а тако исто може један суд бити територијално надлежан за два или више срезова.

§ 38.

Аграрни судови састоје се из претседника и два члана.

Претседник и чланови суда могу бити судије, активни и пензионисани чиновници са свршеним правним факултетом или према потреби активни и пензионисани чиновници аграрне реформе.

При сваком аграрном суду Министар пољопривреде поставиће решењем једног указног чиновника као заступника државе и по једно лице за писара, које ће вршити дужност деловође, као и потребан број геометара и осталог помоћног особља.

§ 39.

Други и последњи суд за расправљање односа и свих спорова по овом закону је виши аграрни суд са седиштем у Скопљу.

Виши аграрни суд има три члана и то: једног апелационог судију, као претседника, једног вишег чиновника Министарства пољопривреде и једног чиновника у активи или пензији. Оба ова члана морају имати свршени правни факултет.

При вишем аграрном суду Министар пољопривреде поставља деловођу из реда активних или пензионисаних чиновника са свршеним правним

факултетом, као и остало потребно помоћно особље.

Виши аграрни суд носи назив „Виши аграрни суд у Скопљу”.

По потреби може се образовати још један виши аграрни суд, коме ће Министар пољопривреде одредити територијалну надлежност и седиште.

Аграрни судови и виши аграрни суд имаће свој печат.

§ 40.

Претседнике и чланове Вишег и аграрних судова и особље из ст. 3 §§ 38 и 39 поставља решењем Министар пољопривреде. Ако су ова лица судије и активни чиновници из других ресора постављаће их Министар пољопривреде у споразуму са ресорним Министром.

§ 41.

Чланови Вишег и аграрних судова имају положити заклетву претседнику односног суда. Претседници аграрних судова полажу заклетву претседнику Вишег аграрног суда, а претседник Вишег аграрног суда не полаже нарочиту заклетву.

Форма заклетве је:

„Заклињем се јединим Богом и свим оним што ми је по мом закону најсветије и на овом свету најмилије, да ћу поверену ми дужност судијску у суду верно испуњавати, да ћу у сваком делу у којем као судија будем учествовао судско извиђање пажљиво пратити и све доказе савесно испитати и при пресуђењу дати свој глас по свом сопственом убеђењу, основаном на целокупном извиђању и познавању ствари.

Како право радио, тако ми Бог помогао. Амин.”

§ 42.

Државни заступници при аграрним судовима имају положити заклетву код својих непосредних старешина. Форма заклетве је: „Заклињем се јединим Богом и свим оним што ми је по мом закону најсветије и на овом свету најмилије, да ћу поверену ми дужност државног заступника најсавесније вршити и штитити државне интересе у свима споровима.

Како право радио, тако ми Бог помогао. Амин”.

§ 43.

Изузеће појединих чланова аграрног суда може се учинити ако за исто постоје узроци предвиђени у прописима Закона о судском поступку у грађанским парницама, који важе за територију за коју је аграрни суд надлежан.

По тражењу изузећа чланова аграрног суда послаће аграрни суд сва акта Вишем аграрном суду, који ће решити, да ли има места тражењу изузећа, па ако нађе да постоји законски разлог за изузеће, он ће одредити најближи аграрни суд, да спор расправи и послати му сва акта.

Изузеће чланова Вишег аграрног суда не може се чинити.

§ 44.

Свима претседницима и члановима судова, државним заступницима, деловођама и геометрима, и осталом помоћном особљу припада награда (дневница) која ће се утврдити решењем Министра пољопривреде по сагласној одлуци Претседника Министарског савета.

§ 45.

За сав рад код аграрних судова у споровима предвиђеним овим законом, парничари не плаћају спорну и папирну таксу.

За жалбе Вишем аграрном суду плаћа се 100 динара на име таксе.

Пријаве

§ 46.

Она лица, која по овом закону имају право постати сопственици земљишта, које држе и уживају, или су га раније уживали по ма коме од наведених односа, имају се пријавити са својим тражењима код општинских судова оних општина у чијем се атару налази спорно земљиште најдаље у року од 4 месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Лица, која по овом §-у не поступе, губе право на своје тражење.

§ 47.

У означеном року имају се исто тако пријавити надлежном општинском суду и бив. господари, који ће у пријави означити колико укупно имају земље под чивчијским или другим односом, а колико слободне земље и да ли имају и колико земље у другим општинама сем општине у којој живе.

Бивши господари, који се у одређеном року не пријаве ради доказивања господарског права и права на накнаду и ренту, губе право на накнаду и ренту по овом закону.

§ 48.

Сва лица из § 46 овога закона имају поднети писмену пријаву са доказима општинском суду у дуплику.

У пријави морају навести:

а) породично и рођено име, занимање и место становања бив. господара земљишта на које полажу господарско право, као и њихових и својих предака, ако су они једни од других добили земљу на обрађивање; основе и услове под којима су она или њихови преци држали земљу и по којима је сада држе и траже, као и од када тражену земљу она и њихови преци непрекидно држе;

б) тачан опис спорног земљишта по атару у коме се налази, називу, мерама, границама и граничарима; јесу ли тражено земљиште откупила од бив. господара делом или у целини, када и за коју цену, па ако јесу, онда откупљено земљиште описати као што је изложено; да ли су бив. господарима и за које време од 1918 године плаћали уобичајени или уговорени део годишњег прихода са земље у новцу или производима; јесу ли код аграрних власти водила спор за земљиште, које држе, и је ли, како и којом одлуком власти вођени спор окончан; обрађују ли земљу под аграрним односом лично и од када непрекидно, као и да ли су на другој страни осигурала опстанак;

в) своје породично и рођено име, занимање, место рођења и место становања (село, општина, срез и бановина), број чланова породице или за друге са назначењем њиховог рођеног имена, занимања, година старости и сродство; имају ли и колико друге земље и на који су је начин прибавили, па ако имају, описати је као што је изложено у тач. б) овога §-а; и

г) пристају ли да у предвиђеном року плате држави накнаду коју она за њих буде платила бив. господарима по одредбама овога закона.

§ 49.

Бив. господари дужни су према § 47 овога закона поднети надлежном општинском суду онолико примерака пријава са доказима, колико има лица, која држе њихово земљиште ма по коме основу, више једну.

У пријавама имају навести: тачан опис под тач. б) претходног §-а целокупног земљишта на које полажу господарско право и свих делова земљишта, које држе поједини обрађивачи са назначењем по коме га основу, под којим условима и од када држе; породично и рођено име, занимање и место становања лица, која њихову земљу држе, као и својих предака и предака лица која сада спорно земљиште држе, а од којих и једни и други своје право на земљу доводе; на који су начин они односно њихови преци прибавили господарско право на спорно земљиште и какве доказе о томе подносе; да ли су ранији или садањи држаоци њихово земљиште откупили у целини или делимично, када и за коју цену, па ако јесу, онда откупљено земљиште тачно описати; да ли су им и који од ранијих или садањих обрађивача земљишта и за које време од 1918 године платили уобичајени или уговорени део годишњег прихода са земље у новцу или производима; које су земљиште и у којој површини пријавили за ренту-хак, колико су на име ренте и за које године у готову примили и да ли имају до дана подношења пријаве још што и у коме износу потраживати на име ренте одређене по овом закону, као и да ли су уопште подносили пријаве за ренту и исту тражили, па ако нису, да ли је траже и за које време од 1918 године до дана пријаве; да ли су до сада примили какву накнаду у земљишту и је су ли се одрекли права на накнаду за остало земљиште, које држе обрађивачи по ма коме основу; и ко-

лику површину од целокупног земљишта сада држе као личну особину (параспур).

За доказивање и утврђивање предњих навода дужни су поднети потребне доказе и уверења надлежних власти, као и уверење надлежног суда о томе да на пријављеном земљишту нема хипотеке или извод из интабулационих књига, ако их има.

§ 50.

Сва лица из §§ 48 и 49 овога закона дужна су уз писмену пријаву поднети уверење надлежног суда о пореској класи свих спорних земљишта, навести сведоке и чињенице, које имају да утврде, и поднети све доказе којима желе да своје наводе и тражења докажу.

Писмене исправе поднеће у простом препису за суд и за остале парничаре од којих ће оригинале морати показати на рочишту.

§ 51.

Општински суд саставиће списак поднетих пријава у дупликату у који ће пријаве уписивати по реду подношења од стране бив. господара и обрађивача и исте у року од 15 дана од истеклог рока за подношај пријава предати на списак надлежном аграрном суду, који ће на списку, који се општинском суду враћа потврдити пријем.

У рубрику „Приметба“ списак поднетих пријава општински суд ће, према своме сазнању или службеним документима, унети кратке податке за сва она лица, која се поднетим пријавама буду огрешила о прописе: §§ 18, 19 а), б) и в) овога закона, као и све друге основане или званично утврђене податке, којима се доводи у сумњу или оспорава тачност у пријави изнетих навода, па ће такве податке убележити и на полеђини поднете пријаве.

Поступак код аграрних судова

§ 52.

Са сваком пријавом појединог господара, који полаже господарско право на извесно земљиште у атару једне општине на територији аграрног суда, здружиће се све пријаве лица предвиђених у тач. 1, 2, 3, 4 и 5 § 2 овога закона, која држе делове спорног земљишта и сва ће тражења по тим пријавама као и тражење господара бити предмет једног спора и расправиће се једном пресудом.

Ако која пријава није потпуна аграрни суд позваће наредбом странку да је допуни.

§ 53.

Странка, која није способна сама себе претстављати у спору, или је странка маса, заступаће је заступници или стараоци масе, ако их има.

§ 54.

Оригиналне пријаве са доказима аграрни суд ће предати на увиђај и размотрење државном заступнику ради одговора.

Државни заступник ће на самим пријавама потврдити да је упознат са садржином пријава и доказа и учинити своје приговоре противу навода и доказа свих парничара на случај да нађе да поднетим доказима нису или не могу доказати своје наводе.

Кад државни заступник да своје одговоре по пријавама, аграрни суд ће одговор државног заступника доставити пријављеним имаоцима господарских права из § 47 овога закона заједно са преписима пријава и доказа осталих парничара на одговор, као што ће и осталим парничарима до-

ставити на одговор препис одговора државног заступника, као и препис пријаве са доказима господара.

Парничне странке дужне су одговорити у року од 8 дана од дана пријема пријава са доказима и одговора државног заступника и то у онолико примерака колико има свих парничара више један.

Одговор ће се предати аграрном суду непосредно или преко поште на повратни рецепис, у коме случају дан предаје пошти узеће се као дан предаје аграрном суду.

§ 55.

Кад рок одређен за одговор на пријаву прође суд ће извршити увиђај на лицу места и затим одржати рочиште. На увиђај и рочиште позваће обе парничне стране. Државном заступнику и геометру дан увиђаја и рочишта саопштиће се на потпис.

На увиђај и рочиште суд позива странке позивом преко надлежног општинског суда најмање на 5 дана пре одређеног рока за увиђај и рочиште. Странкама у позиву наложиће, да на увиђај и рочиште приведу своје сведоке.

Општински суд је дужан позив аграрног суда одмах доставити странки, што ако не учини, претседник аграрног суда казниће одговорног општинског часника новчано са 500—1000 динара у корист државне касе.

Пресуда претседника аграрног суда је извршна и противу ње нема места жалби.

§ 56.

Увиђај ће се вршити у присуству парничара и државног заступника, а уз припомоћ геометра,

који ће извршити премер земљишта и направити скицу. У почетку увиђаја странка ће показати спорна имања и дати објашњења, која су потребна за извршење увиђаја.

Суд ће на увиђају испитати сведоке под заклетвом уносећи у протокол увиђаја кратку садржину њихових изјава, а поред тога суд ће увиђајем извидети и све оно, што је по прописима овога закона потребно за пресуђивање спорног предмета. Нарочито треба да се утврди објект спорa и његова главна обележја: место, атар, назив, мере, границе, граничари, врста и површина земљишта.

§ 57.

Премер земљишта извршиће геометар, одређујући његове границе, граничаре, мере граничних страна и површину. На граничним странама ће поставити сталне граничне тачке и затим изградити скицу у коју ће уцртати све важније детаље извршеног премера.

Постављање граничних тачака пада на терет лица, које полаже право на премерено земљиште по прописима овога закона.

§ 58.

По завршеном увиђају и геометарским радовима аграрни суд ће одржати рочиште за пресуђење спора.

У записник извиђања уносе се из исказа странака све чињенице од важности за решење спора, као и искази сведока.

§ 59.

Извиђање је усмено и јавно. Поравнања не могу се вршити.

На рочишту прочитаће се све пријаве са доказима, сви одговори и протокол увиђаја, испитати и заклети на своје исказе сведоци на које су се парничне стране раније позвале и које су привеле, а који раније нису испитани, ако аграрни суд нађе да су њихови искази од утицаја на пресуђење спора.

Пошто парничари даду потребну реч и пошто извиђање буде завршено, парничари ће своју реч на рочишној белешци (записнику) потписати ако су писмени, а неписмене ће суд потписати, с тим, да они ставе уобичајени знак поред потписа (крст или отисак прста).

Рочишна белешка садржаваће:

- 1) породично и рођено име парничара или њихових пуномоћника и заштитника, ако их има;
- 2) породично и рођено име претседника, чланова суда и деловође, који су спор извиђали;
- 3) парнични предмет;
- 4) све што је усмено извиђено, а доприноси решењу спора;
- 5) закључења судска, у колико неби била у особеном акту изложена;
- 6) исказ сведока, у колико то није учињено у записнику увиђаја.

Рочишно белешку овериће претседник аграрног суда и деловођа.

§ 60.

У свима споровима предвиђеним овим законом нема места мешању нити позивању у заштиту.

Једино се допушта, а и налаже парничарима, да у пријави наведу од кога своје право доводе, па ако исто од другог доводе, да то докажу.

§ 61.

На захтев парничара одређено рочиште за извиђање и суђење неће се одлагати.

Ако сам суд нађе, да му је ради доношења одлуке потребно да допуни извиђање, он ће рочиште прекинути, одмах на лицу места допунити извиђање и затим рочиште наставити.

Недолазак странака, које су на рочиште позване, неће спречити суд, да донесе одлуку, ако је предмет извиђен.

§ 62.

По извршеном и закљученом извиђању на рочишту аграрни суд ће изрећи своју пресуду којом ће расправити сва спорна питања.

Пресуду ће изрећи по своје слободном уверењу основаном на целокупном извиђању узевши у оцену све наводе и доказе парничара.

У пресуди мора бити:

1) назив суда са назначењем је ли надлежан или одређен;

2) основ тражења, мере, границе, површина земљишта и остала његова обележја;

3) породична и рођена имена свију парничара, њихових пуномоћника, заступника и заштитника, занимање и место становања;

4) предмет спора;

5) породична и рођена имена претседника и чланова суда, који су пресудили и деловође, који је био при пресуђењу;

6) које је суд доказе парничара уважио, а које одбацио и зашто;

7) по којим је законским прописима пресуда изречена;

8) досуђује ли се коме од парничара и шта, или се одбија;

9) број под којим је, место где је, и време, кад је пресуда изречена.

По споровима предвиђеним овим законом неће се досуђивати парнични трошкови.

§ 63.

Пресуда мора осим тога да садржи одредбе:

1) на које се земљиште признаје господарско право пријављеном лицу из § 47 овога закона;

2) који се делови таквог земљишта досуђују пријављеним лицима из § 46 и под којим условима откупљује држава за њих или за интересенте из § 15 та земљишта од бив. господара, као и са којим земљиштима се има поступити по § 7 овога закона;

3) које се земљиште по § 11 оставља манастирима као потребан минимум за одржавање, а које се оставља бив. господару на слободно уживање као његова лична особина (параспур);

4) колико сваком од пријављених лица из § 47 има да плати држава на име накнаде и колико на име ренте особено за свако пријављено лице из § 46, а колико укупно за сва оваква лица;

5) о полагању досуђене накнаде и ренте код надлежног суда за измирење хипотекарних потраживања, ако таква постоје; и

6) о убаштињењу лица из § 46 на имања која су им досуђена по одредбама овога закона под теретом хипотеке државе као повериоца за суме које она за њих плаћа господару и које су она дужна накнадити држави.

Пресуда се доноси већином гласова. Одвојено мишљење пише се укратко испод текста пресуде. Свака пресуда мора бити образложена.

Оригиналну пресуду потписује претседник и сви чланови суда са деловођом, а препис за странке само претседник и деловођа.

На препису се ставља печат.

§ 64.

Препис пресуде суд предаје странкама и државном заступнику на рецелис по прописима за-

кона о поступку судском у грађанским парницама, који важи за територију надлежности аграрног суда.

Изузетно ће се поступити са пресудом, која би се имала предати пријављеном лицу из § 47, а кад се утврди постојање хипотеке на пријављено земљиште. Њему ће се пресуда саопштити на потпис.

Докази

§ 65.

У аграрним споровима допуштена су сва доказна сретства предвиђена у закону о судском поступку у грађанским парницама, који важе за територију надлежног суда изузимајући главну заклетву.

Сведоци се испитују по нахођењу суда без обзира на вредност спора.

Извештаји власти потребни за расправу спора, а по тражењу државног заступника, прибављају се по званичној дужности.

Колика ће бити доказна снага свих доказних средстава оставља се аграрном суду на слободну оцену.

Прописи кривичног закона о кривоклетству примениће се и овде на парничаре и сведоке, ако буде таквих случајева.

Жалбе

§ 66.

Против пресуде аграрног суда незадовољна страна може изјавити жалбу Вишем аграрном суду у Скопљу.

У жалби треба навести у колико се пресуда напада и са којих разлога. Нови докази не могу се подносити уз жалбу.

Жалбу могу изјавити и странке и државни заступник у року од 14 дана по предаји односно саопштењу пресуде, не рачунајући дан предаје.

Ако последњи дан рока падне у празнични дан онда се узима за дан рока први дан по празнику.

Жалба се подноси оном аграрном суду, који је пресуду изрекао, непосредно или преко поште на повратни рецeпис, у коме случају дан предаје пошти узима се као дан предаје суду.

Ако је жалба неблаговремена аграрни суд ће исту одбацити и о томе решењем известити жалбоца, који противу таквог решења има право жалбе Вишем аграрном суду у одређеном року по овом закону.

Ону пресуду против које се странка није жалила аграрни суд ће одлуком огласити за извршну и известити странке и Министарство пољопривреде.

§ 67.

Виши суд разматра пресуде аграрних судова у другом и последњем степену по жалби.

§ 68.

Виши суд прочитаће пресуду, жалбу и остала акта и донеће одлуку већином гласова.

Виши аграрни суд води записник, у који се уписује: место, дан седнице, породично и рођено име претседника и чланова Вишег суда и деловође, породично и рођено име странака и државног заступника и предмет спора. У записник се укратко уписује судска одлука са разложима. Одвојена мишљења бележе се са кратким образложењем.

§ 69.

Виши аграрни суд према стању ствари, доказима и своме убеђењу може пресуду аграрног суда

одобрити или преиначити, ако је ствар довољно извиђена, иначе предмет вратити на дослеђење надлежном аграрном суду или надлежној опште управној власти првог степена, ако је аграрни суд већ завршио рад, и по том донети одлуку.

Пресуда Вишег аграрног суда одмах је извршна.

Виши суд предаје своју пресуду у препису странкама на рецепис преко опште управне власти првог степена, а у случају предвиђеном у ст. 2 § 64 саопштиће пресуду странкама на потпис преко опште управне власти.

Завршна и прелазна наређења

§ 70.

Одредбе из главе XXVIII кривичног закона, које се односе на судије редовних судова и државне чиновнике и службенике грађанског реда у погледу кажњивих дела учињених у вршењу службене дужности, важе и за претседнике, чланове суда, државне заступнике и деловође судова одређене по овом закону.

§ 71.

У колико овим законом није друкчије наређено примениће се прописи Закона о поступку судском у грађанским парницама, који важи за територију надлежности аграрног суда.

§ 72.

На земљишта за која држава плаћа накнаду бив. господарима могу се чивчије из тач. 1 § 2 овога закона убащинити одмах по извршној пресуди.

Земљишта, која држава откупљује за лица по §§ 6, 8, 9, 10, 13 и 15 овога закона, оптеретиће се

хипотеком за рачун државе као повериоца и она њој служе као залога до коначне исплате дуга. На њих се може извршити убаштињење под теретом хипотеке, а она се могу и отуђити под теретом хипотеке.

Бившим господарима дозвољава се, да се могу убащинити на земљишта, која су њихова лична особина (параспур), те не подпадају ни под један аграрни однос из § 2 овога закона, и на земљишта која су добили у накнаду за одузету земљу.

§ 73.

Ако је земљиште, уступљено обрађивачима по овом закону, оптерећено хипотеком пре 27 фебруара 1919 године, досуђена накнада у обвезницама неће се предати бив. господару већ ће се обвезнице са овереним преписима пресуда аграрног суда и Вишег аграрног суда положити у депозит код надлежног суда, који ће депозит расправити и подмирити потраживања хипотекарних поверилаца из дела накнаде који је у обвезницама код суда депонован.

Депоноване обвезнице код суда јамче за онај део хипотекарних терета, који сразмерно пада на откупљено земљиште. Ако се поверилац и бив. господар не буду споразумели о подели депозита, суд ће поделу извршити и депозит расправити по прописима грађанског судског поступка.

Ако су земљишта под аграрним односима предвиђеним у § 2 овога закона оптерећена хипотеком после 27 фебруара 1919 год. противно забрани чл. 22 претходних одредаба за припрему аграрне реформе има се извршено оптерећење сматрати ништавним.

§ 74.

Лица, која имају право према § 72 овога закона да се убаштине на досуђено земљиште, поднеће надлежном суду молбу са овереним преписом извршне пресуде аграрног суда или Вишег аграрног суда, којом ће тражити да им се изда баштинска тапија.

По овим молбама надлежни судови издаваће нове тапије без учешћа општинског суда у смислу одредаба закона о издавању тапија на подручју Касационог суда у Београду и Великог суда у Подгорици од 30 маја 1931 године, пошто их претходно уведу у књигу тапија.

Пре предаје тапије лицима, која према пресудама, на основу којих се убаштињавају, имају држави да плате накнаду за земљиште, коју држава има да плати бив. господарима, суд ће за обезбеду одговарајућих сума са интересом за рачун државе као повериоца одобрити хипотеку на земљишта описана у тапијама, а скинути хипотеку, која је за рачун поверилаца стављена бив. господарима као дужницима, са имања на која се поменутим лицима издаје тапија.

Једним истим решењем суд ће решити да се тапија изда, упише у књигу тапија, одобри хипотека за рачун државе и скине хипотека са имања које је обухваћено новом тапијом.

Одобрену хипотеку за рачун државе суд ће увести у интабулационе књиге у које ће ставити дан издања и број нове тапије, као што ће у истим књигама приметити скинуће раније интабулације стављајући тако исто дан и број нове тапије.

За издавање тапије, стављање и скидање хипотеке неће се наплаћивати никаква такса.

§ 75.

За земљишта, која се уступе обрађивачима по ст. 2 §§ 10 и 77 овога закона, важе у погледу убаштињења прописи закона о насељавању.

§ 76.

Изузетно од прописа § 4 овога закона чивчија, који је поред држане чивчијске земље куповином прибавио још преко 15 хектара земље, дужан је да за земљиште до 5 хектара, које је држава за њега откупила од бив. господара, плати држави откупну цену по прописима овога закона.

Ако је прибављено земљиште веће од 25 хектара чивчија се неће моћи користити правом из § 6 овога закона.

§ 77.

Обрађивачи из § 2 овога закона, који су од бив. господара откупили земљишта под аграрним односом пре ступања на снагу овога закона, задржавају откупљена земљишта, а аграрни односи, који су постојали на таквим земљиштима сматрају се потпуно ликвидираним, те се ни обрађивачи ни бив. господари не могу користити прописима овога закона.

Ако обрађивачи немају другог сопственог земљишта, а откупљено им није довољно за издржавање њихових породица, могу се ако имају услова, користити прописима закона о насељавању.

§ 78.

За спорове, који нису изрично предвиђени овим законом, важе прописи општег грађанског закона.

§ 79.

Забрањује се бив. господарима, да њихово право на ренту и накнаду за земљиште могу уступити коме другом лицу, а у колико је такво уступање уследило пре ступања на снагу овога закона, проглашава се ништавним.

§ 80.

Бив. господари могу за пријем обвезница на досуђену накнаду и ренту издати и другим лицима пуномоћија, али ће она важити само онда, ако су издата и потврђена после позива, који је упућен бив. господару ради пријема обвезница.

§ 81.

За она лица, која су од отсељених чивчија или других обрађивача откупила земљу са свима обавезама таквог обрађивача према држави и бив. господарима, важе прописи овога закона као и за остале обрађиваче из §§ 4, 8, 9, 10, 13 и 15 овога закона.

§ 82.

По свима предметима, по којима су вођени спорови код аграрних и опште управних власти по прописима закона о претходним одредбама за припрему аграрне реформе, који се даном ступања на снагу овога закона буду затекли код поменутих власти, Државног савета и управних судова, прекинуће се свако даље поступање, па било да су по њима донете или нису надлежне одлуке.

§ 83.

Све овакве предмете, као и предмете по којима су раније донете надлежне одлуке, власти

означене у претходном §-у послаће надлежним органима опште управне власти првог степена, које ће их предати надлежним аграрним судовима одмах по њиховом образовању, а сви заинтересовани, који су водили спорове, па било да су они расправљани или нису, морају се обратити пријавама за њихово поновно расправљање код надлежних аграрних судова по прописима овога закона.

§ 84.

Пореске управе на територији предвиђеној у § 1 овога закона, које су издавале привремену ренту појединим лицима за земљиште под аграрним односом, као и Министарство пољопривреде, саставиће у року од 4 месеца од дана ступања на снагу овога закона списак таквих лица са назначењем кад су и у коме износу примила привремену ренту, па ће такве спискове послати надлежним аграрним судовима ради обавезног обрачуна по тач. 4 § 63 овога закона.

§ 85.

Виши аграрни суд и аграрни судови ће све своје извршне пресуде доставити у овереном спису Министарству пољопривреде, а оно ће на основу § 30 овога закона затражити од Одељења државних дугова и државног кредита Министарства финансија да потребан број обвезница за исплату извршних пресуда пошаље надлежним пореским управама ради предаје бив. господарима, односно надлежном суду ради поступка по § 73 овога закона.

§ 86.

Државни заступници при аграрним судовима заступају државу у свима појављеним споровима

по овоме закону, па су дужни да штите њене интересе, те ће и сва наређења и упутства за свој рад примити од Министарства пољопривреде или непосредно од његових изасланика.

§ 87.

По завршеном раду аграрни судови и Виши аграрни суд сва своја акта, књиге и печат предаће Врховном повереништву аграрне реформе у Скопљу.

§ 88.

Министар пољопривреде прописаће Правилник за извршење овога закона, а Министар финансија издаће Правилник за извршење оних одредаба овога закона, које се односе на исплату ренте и накнаде, на сву службу по обвезницама и на осталу финансијску службу по овом закону.

§ 89.

Бившим сопственицима и бившим сопственицима господарских права, који су на основу раније закључених међународних конвенција и уговора оптирали за турско поданство и отселили се из земље, а којима би се на основу овога закона имала исплатити нека оштета за право које им се одузима или им је раније одузето у сврхе аграрне реформе, неће се исплаћивати предвиђена оштета до даљег законског наређења.

§ 90.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија од дана обнародовања у „Службеним новинама”.

Са даном обнародовања овога закона престају да важе сви законски прописи противни овом закону.

Бр. 75154/VI 6

5 децембра 1931 године

Београд

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар пољопривреде,

М. Најдорфер с. р.

Видео и ставио Државни печат,

чувар Државног печата,

Министар правде,

Д-р Драг. С. Којић с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар унутрашњих послова,

П. Р. Живковић с. р.

37766